Tweemaandelijks tijdschrift
29ste jaargang 1998/1 (169)
januari-februari

HORIZONtaal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 29ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie: Frankrijklei 140, 2000 Antwerpe
tel.: 03/234 34 00
telefax: 03/233 54 33
E-adres: Esperanto@agoranet.be
Infobladzijden:
http: //esperanto.agoranet.be.

Abonnementen: Jaarabonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; 5jarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.

Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redactie: Guido Van Damme, Ivo Durwael, Eddy Raats en Jorg De Mulder

Medewerkers: Paul Peeraerts, Jean Pierre VandenDaele, W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, R. Wylleman, M. Cuffez, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij Horizontaal worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stilistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1400 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33.
Elektronisch adres: Esperanto@agoranet.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Esperanto-Nederland Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland. Tel.: (050) 577 59 54.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.

Bestuursleden van FEL:
Flory Witdoeckt (Voorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Johan Van Eenoo (Ondervoorzitter), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel.: (050) 54 40 03.
Ivo Durwael (Secretaris), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge.
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.
Eddy Raats, Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem
Edward Kusters, p.a. BASF Scheldelaan 600, 2040 Antwerpen

Op 17 december 1897, dus precies 100 jaar geleden, werd het Esperanto voor het eerst onder de aandacht gebracht van het Belgische publiek. Dat gebeurde met een artikelenreeks die verscheen in de landelijke krant „Le Petit Bleu du Matin". Het is gepast dat we aan deze verjaardag enige aandacht besteden. Wim De Smet had reeds voor ons vorige nummer een artikel klaar, maar dat kon door omstandigheden niet meer worden opgenomen. Omdat we toch 1998 als het jubileumjaar moeten beschouwen, is het eerste nummer van deze nieuwe jaargang ongetwijfeld toch ook een aangewezen plaats, om bij deze gebeurtenis stil te staan. In een uitgebreid en goed gedocumenteerd artikel geeft Wim De Smet een overzicht over de start van het Esperanto in ons land.
Toeval of niet, maar samenvallend met die 100ste verjaardag van Esperanto op 17 december, wordt in Antwerpen ook het nieuwe bioscoopcomplex van Gaumont geopend. Om dat te vieren besteedde het tijdschrift van het Filmmuseum aandacht aan de activiteiten van Gaumont in het verleden. Gaumont had gedurende lange tijd de gewoonte om voor zijn speelfilms een nieuwsfilm te programmeren. In 1911 besteedde het filmhuis heel wat aandacht aan het 7de Esperanto Wereldcongres dat toen in Antwerpen plaats vond. En juist dat congres werd door het filmmuseum uitgekozen om met foto het artikel in het tijdschrift te illustreren.
En, wat men er ook van moge denken, de belangstelling van de buitenwereld voor het fenomeen Esperanto is alles behalve dood. Het persbureau Belga reageerde positief op het persbericht (met het artikel van Wim De Smet) dat de 100ste verjaardag van het Esperanto aankondigde, en beloofde om er bijzondere aandacht aan te besteden in de periode rond 17 december. Wellicht zijn we dus weldra weer toe aan een lawine van informatievragen over Esperanto. Aan ons allen om daarvoor ons beste beentje voor te zetten.

Dit is ook het eerste nummer van een nieuwe jaargang en van een nieuw jaar. Het bestuur van de Vlaamse Esperantobond en de werknemers in het Esperantohuis te Antwerpen wensen u allen een vruchtbaar 1998.

Algemene vergaderingen van de Vlaamse Esperantobond

zaterdag 31 januari 1998 om 14.00 uur in het Esperantohuis Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen	**zaterdag 21 februari 1998** tijdens de ***Dag van de Vriendschap*** te Leuven (gegevens zie p. 20)
Dagorde: – bespreking en goedkeuring van het Werkingsverslag 1997 – verkiezing van de nieuwe Raad van Beheer (de nieuwe Raad van Beheer kiest een nieuw bestuur) – informatie over de nieuwe richtlijnen van de dienst Volksontwikkeling	Dagorde: bespreking en goedkeuring van het financieel verslag 1997

100 Esperantobeweging jaar in ons land

Op 17 december 1897 verscheen in het Brusselse dagblad *Le Petit Bleu* het eerste van een reeks van acht artikelen over het Esperanto. De auteur was Charles Lemaire, eerste vaandeldrager van het Esperanto in België. Daarmee wekte het Esperanto voor het eerst echte belangstelling in ons land. We kunnen dus gerust stellen dat we dit jaar een nieuwe eeuw van het Esperanto in België ingaan.

Nauwelijks 10 jaar waren er verlopen sinds in Warschau de eerste leerboekjes over het Esperanto waren verschenen. Zij waren het resultaat van de jarenlange arbeid van de oogarts L. Zamenhof. In die 10 jaar was er al belangstelling gegroeid in het grote Rusland, waartoe Polen toen behoorde. Ook in andere landen was er belangstelling ontstaan, vooral in Frankrijk, waar een belangrijk pionier was opgetreden, Louis Chevreux – bij Esperantosprekers beter bekend onder zijn schuilnaam Louis Beaufront of de Beaufront. Vanaf 1892 was er onder zijn invloed ook in België reeds enige belangstelling, vooral in kringen van postzegelverzamelaars, die zo'n gemakkelijke internationale taal wel verwelkomden. Ook waren er enige artikels verschenen in het dagblad *L'Indépendance Belge* van de hand van de Franse pacifist, oud-generaal Gaston Moch, die reeds sinds 1889 voor het Esperanto ijverde. Maar een echte actie liet nog altijd op zich wachten.

De eerste initiatieven

Die actie kwam er toen luitenant Charles Lemaire, een uiterst ijverig man met een ruime belangstelling voor allerlei nieuwe zaken, in de herfst van 1897 iets over het Esperanto vernam. Hij bestelde aanstonds een leerboekje in Frankrijk bij zijn naamgenoot René Lemaire, de vaste medewerker van Beaufront. Hij werkte in enkele uren het leerboekje door en stelde op het einde vast, dat hij reeds genoeg Esperanto kende om zelf een brief aan Beaufront te kunnen schrijven. Dat deed hij nog diezelfde avond. Toen hij enige dagen later een antwoord ontving dat hij nog helemaal verstond ook, was hij overtuigd van de buitengewone mogelijkheden die het Esperanto bood. Van dat moment af kent zijn enthousiasme geen grenzen meer.

Als ijverig lid van de *Cercle Polyglotte* van Brussel – een kring die op een korte onderbreking na nog altijd bestaat en lessen en conversaties in meerdere talen organiseert, en waarvan Lemaire later ere-voorzitter is geworden – was het voor hem een kleinigheid te bekomen dat hij een lezing over het Esperanto zou geven. Als man met vele relaties kon hij ook bekomen dat de krant *Le Petit Bleu* een reeks van acht artikelen over deze internationale taal en taalproblemen in het algemeen zou publiceren. Dat gebeurde van 17 december 1897 tot 2 januari 1998. De acht artikelen zijn later verschenen als een aparte brochure, die gratis kon worden verspreid, dank zij de financiële steun van enige weldoeners.

Lemaire's lezing van december 1897 kende een groot succes. Eén der toehoorders, Edmond Blanjean, was toen zeer geïnteresseerd in een andere plantaal, Volapük. Hij onderwees het in Brussel, maar Volapük is eigenlijk zeer moeilijk. Blanjean geraakte daarom al zeer snel overtuigd van de superioriteit van het Esperanto. Ook hij leerde het in een vlugje en bood zich aan om het in de *Cercle Polyglotte* te onderwijzen.

Een tweede informatielezing van Lemaire in de *Cercle*, op 27 januari 1898, in samenwerking met Blanjean, trok tachtig belangstellenden. Van hen schreef een groot aantal zich na afloop van de lezing in voor de cursus die weldra zou starten.

Verspreiding en terugval

Lemaires artikels in de krant, kort daarna verspreid onder de vorm van een brochure, de twee lezingen in de *Cercle Polyglotte* en de cursus van

– 4me ANNÉE – N° 351 5 CENTIMES (10 centimes à l'étranger) BRUXELLES VENDREDI 17 DÉCEMBRE 1897

RÉDACTION & ADMINISTRATION : 17, RUE DES SABLES, 17
Abonnement : BRUXELLES : Trois mois, 3 francs; six mois, 6 fr.; douze mois, 12 fr. PROVINCE : Trois mois, fr. 3-75; six mois, fr. 7-50; douze mois, 15 fr. LUXEMBOURG et PAYS-BAS : 3 mois, 6 fr.; 6 mois, 10 fr.; 12 mois, 18 fr. ÉTRANGER : 3 mois, 8 fr.; 6 mois, 15 fr.; 12 mois, 30 fr. On s'abonne dans tous les bureaux de poste.
ANNONCES : BRUXELLES : à l'Office Central, rue de l'Ecuyer, 65, et à l'Agence Havas, rue de la Madeleine, 32. PARIS : MM. John F. Jones & Cie, 31 bis, Faubourg Montmartre. LONDRES : MM. John F. Jones & Cie, 2, Red Lion Court, Fleet street.

Le Petit Bleu DU MATIN

RÉDACTION & ADMINISTRATION : 17, RUE DES SABLES, 17
Abonnement : BRUXELLES : Trois mois, 3 francs; six mois, 6 fr.; douze mois, 12 fr. PROVINCE : Trois mois, fr. 3-75; six mois, fr. 7-50; douze mois, 15 fr. LUXEMBOURG et PAYS-BAS : 3 mois, 6 fr.; 6 mois, 10 fr.; 12 mois, 18 fr. ÉTRANGER : 3 mois, 8 fr.; 6 mois, 15 fr.; 12 mois, 30 fr. On s'abonne dans tous les bureaux de poste.
ANNONCES : BRUXELLES : à l'Office Central, rue de l'Ecuyer, 65, et à l'Agence Havas, rue de la Madeleine, 32. PARIS : MM. John F. Jones & Cie, 31 bis, Faubourg Montmartre. LONDRES : MM. John F. Jones & Cie, 2, Red Lion Court, Fleet street.

LA LANGUE UNIVERSELLE

(RIEN DU VOLAPUK)

Nous avons signalé, il y a quelques jours, le succès de la conférence donnée par M. le lieutenant Charles Lemaire, au Cercle polyglotte, sur l'Espéranto, la nouvelle langue universelle, dont la récente création a excité l'attention générale et à l'étude approfondie de laquelle M. Charles Lemaire a consacré quelques semaines.

Nous avons la bonne fortune de publier le texte même de cette conférence, qui sera suivie, dans nos colonnes, d'une série d'articles constituant un véritable cours d'Espéranto, ce qui permettra à nos lecteurs de pouvoir en entreprendre très aisément l'étude.

On sait, en effet que le développement constant des rapports commerciaux entre les divers pays a établi la nécessité d'une langue universelle rapidement assimilable; et l'Espéranto est précisément celle qui, parmi toutes les langues internationales crées en ces derniers temps, a été considérée par les spécialistes comme présentant le plus de chances de généralisation.

Aussi ne doutons-nous pas que nos lecteurs n'en suivent l'exposé, d'ailleurs très simple, avec curiosité et intérêt.

(Hierna volgt dan de tekst van Lemaire)

Blanjean betekenden een goede aanloop voor een verspreiding van het Esperanto in België, niet alleen in Brussel, maar ook in het Vlaamse en het Waalse landsgedeelte. De *Cercle* had inderdaad leden in het ganse land. Enigen van hen besloten zelf lessen te geven. Dat deed o.a. François Roelandt in Gilly (nabij Charleroi), en ook in Spa startte later een cursus. De leerlingen van de cursus in Gilly richtten zelfs een eigen clubje op (in maart 1898) dat weliswaar niet lang bestaan heeft, maar dat we als de eerste Esperantogroep in België kunnen beschouwen.
Ondanks die goede aanloop kwam er weldra een stagnatie. Lemaire, die reeds tweemaal in de Onafhankelijke Congo-staat, die door Leopold II was opgericht, had vertoefd, vertrok in april 1898 voor een expeditie doorheen Afrika en bleef vier jaar weg. De dynamische motor was weggevallen en de nog jonge beweging begon te vegeteren.

Een nieuwe aanloop en een nieuwe terugval

Pas toen Lemaire in 1902 was teruggekeerd en de ganse zaak nieuw leven inblies, kwam de Esperantobeweging in België echt op gang. In 1902 stichtte Lemaire een eigen tijdschrift, *Belga Sonorilo*. Vanaf 1903 ontstond een ganse reeks verenigingen (o.a. de *Antverpena Esperanto-grupo*, die de Eerste Wereldoorlog echter niet goed heeft overleefd). In 1905 werd de *Belga Esperantista Ligo* (BEL) opgericht, in 1909 was er het eerste Belgische Esperantocongres.
Maar toen het eenmaal zover was, begonnen ook de eerste ernstige problemen. Al functioneerde het Esperanto als taal bevredigend en al had het Eerste Esperanto Wereldcongres in 1905 in Boulogne-sur-Mer de waarde van het Esperanto als internationaal communicatiemiddel definitief aangetoond, toch waren er enigen die in een drang naar perfectie of om andere redenen een „verbeterd" Esperanto wilden. Lemaire was ook één van hen geworden en hij sloot zich in 1907 aan bij hen die andere wegen wilden volgen met de „nieuwe vorm", Ido. In 1908 slaagde hij er zelfs in een aantal van de Belgische leden mee te trekken (vooral bij de Franstaligen) in die schismatische groep. Het is hem slecht bekomen en hij geraakte helemaal geïsoleerd. In datzelfde jaar stichtten „de getrouwen" de *Belga Ligo Esperantista* (BLE).
Lemaire, de grote pionier, verdween uit het gezichtsveld. Het afhaken van deze zeer waardevolle man is een spijtig verlies geworden voor de Esperantobeweging in België. Bedenken we dat hij in 1919 directeur is geworden van de pas opgerichte Koloniale Hogeschool in Antwerpen.

Terugblik op het verleden

Dit zijn feiten van een eeuw geleden. Het loont de moeite ze eens te overdenken. De Esperantobeweging heeft in ons land haar langzame (té langzame) groei gehad en ze wacht nog steeds op het moment dat ze zich ten volle zal kunnen ontplooien. Sinds 1978 gaat ze in Vlaanderen haar eigen weg, en dat heeft een aantal voordelen opgeleverd. Laten we echter hopen dat de huidige generaties de lessen trekken uit het verleden en meer doelgericht een goede weg zullen volgen, zowel in Vlaanderen als in Wallonië en Brussel.

Archief levensnoodzakelijk

We zouden bij deze honderste verjaardag ook moeten gaan beseffen hoe belangrijk het wordt dat we wat meer over onze geschiedenis zouden kennen. De eerste pioniers zijn reeds uit dit leven verdwenen... maar ook de mensen die nog weten van horen zeggen, beginnen langzaam maar zeker te verdwijnen. Overal in de Esperantobeweging wordt de nood aangevoeld dat men de feiten uit het verleden te boek moet stellen. Twintig jaar geleden is Petro De Smedt (Dendermonde) daar mee begonnen, maar tijdsgebrek heeft hem daar naderhand vanaf gehouden. Gelukkig bestaat er een klein tekstje, samengesteld door Petro De Smedt en Erik D'Hondt over die eerste jaren. Maar wie zal dat werk voortzetten?
Intussen gaat wellicht heel wat materiaal verloren onder lagen stof ergens op een zolder of in een kelder. Het installeren van een echt archief is geenszins overbodig. Misschien is 100 jaar Esperanto in België een goede gelegenheid om daarmee een begin te maken en om eens terug aandacht voor onze geschiedenis te vragen.

Wim M.A. De Smet

Esperanto en Gaumont

De Franse filmfirma Gaumont, één der pioniers van het filmwezen, heeft in haar beginperiode enige belangstelling aan de dag gelegd voor de toen opkomende internationale taal Esperanto. Dat was vooral te danken aan de goede contacten van de stichter, Léon Gaumont, met oud-generaal H. Sébert, die in het begin van deze eeuw één der belangrijkste propagandisten van deze taal in Parijs was. De belangstelling is echter louter zakelijk geweest: aandacht voor een nieuw gebeuren, dat aandacht verdiende als actualiteit, die in filmzalen kon worden vertoond als dagelijks of wekelijks nieuwsbericht (zoals dat tot een twintigtal jaren geleden het geval was in vele van onze bioscopen).
Ter gelegenheid van de inwijding van een nieuw filmpaleis van Gaumont in Antwerpen (17 december 1997) heeft het Antwerps Filmmuseum het initiatief genomen om gedurende enige weken de schijnwerper te richten op de enorme verdienste van Gaumont gedurende meer dan een eeuw, en heeft het besloten een veertigtal van zijn beste films te vertonen. Als inleiding op deze reeks werd op zaterdag 8 november driemaal een film van 50 minuten vertoond, een selectie van de actualiteitsrubrieken die Gaumont tussen 1910 en 1962 aan Antwerpen gewijd heeft: „Antwerpen gezien door Gaumont". Deze film werd door de huidige Gaumont samengesteld met fragmenten van nog bewaard filmmateriaal uit die periode. Een vijftigtal van de meest treffende gefilmde gebeurtenissen werden samengebracht tot een waardevol document, dat door het publiek zeer gewaardeerd werd. Het zijn allemaal zwart-wit-films zonder begeleidende geluidsband.
Onder de als zeer belangrijk geachte gebeurtenissen werd ook het 7de Esperanto Wereldcongres, dat in 1911 in Antwerpen plaats had geselecteerd. Het filmfragment is maar enkele minuten lang en heeft als titel „Manifestation en faveur de l'Espéranto" (slecht vertaald in de nieuwe film); mogelijk bezit het Gaumontarchief nog meer materiaal.
Het belangrijkste deel van dit fragment bestaat uit beelden van de wandeltocht van de congresdeelnemers vanuit het Antwerpse stadsmidden naar de kaaien, waar ingescheept werd voor een boottocht op de Schelde. Men ziet er een enthousiaste menigte mensen, velen zwaaiend met vlaggetjes, enigen met bordjes en spandoeken, allen in de burgerkledij van die tijd; de achtergrond is de Suikerrui en naderhand de veerpont. Op de volgende beelden herkent men Zamenhof en enige andere belangrijke congresdeelnemers, wachtend tijdens het inschepen.
Enige aparte beelden die naderhand volgen tonen een aantal mensen voor een grote deur, kennelijk de vroegere ingang van de feestzaal van de Dierentuin (die later vervangen werd door de gevel van het zalencomplex waarin in 1982 het 67ste Esperanto Wereldcongres heeft plaats gehad).
Wat in deze filmbeelden (gelukkig) niet getoond wordt, is het al te grote enthousisme van een aantal Engelse jongeren, die de koets, waarin Zamenhof zat, tegenhielden, de paarden uitspanden en zelf de koets trokken als eerbetoon aan de ontwerper van deze universele taal, – een gebaar dat noch door Zamenhof, noch door de congresorganisatoren, op prijs werd gesteld.
Deze filmbeelden zijn in die tijd in alle filmzalen van Gaumont (en mogelijk ook in andere) vertoond en betekenden een onmiskenbare propaganda voor het Esperanto. Zij werden ook in de toenmalige „Gaumont" in Antwerpen vertoond en trokken de belangstelling van vele congressisten, die gingen kijken in de hoop zichzelf op de beelden te herkennen; voor velen van hen was het trouwens de eerste keer dat ze in een bioscoop kwamen en er dat nieuwe wonder, de film, te zien kregen. Op het einde van het congres werd de film ter plaatse geprojecteerd.
Uit een tekst die onlangs verscheen in *Eventoj* (2/junio 1997, p. 2: „Filmoj pri Zamenhof), van de hand van B. Golden, blijkt dat Zamenhof na dat congres naar Parijs is afgereisd en er nogmaals door Gaumont gefilmd is. Toen werd ook zijn toespraak geregistreerd (waarschijnlijk op de wassen cylinders waarmee toen werd geëxperimenteerd).
Een ander feit is (cfr. de tekst van Golden) dat ook de concurrerende firma Pathé beelden van het Wereldcongres in Antwerpen heeft opgenomen en in haar filmzalen (wellicht ook in Antwerpen) zou hebben vertoond. Wat er met die Pathé-filmfragmenten is gebeurd, is thans nog niet duidelijk, maar het is zeker het opzoeken waard, want het betreft waardevolle documenten uit de geschiedenis van het Esperanto die de rol van Antwerpen daarin onderlijnen.
Te vermelden is dat de programmabrochure van de Antwerpse Gaumont-retrospectieve als (enig) voorbeeld van deze film een foto toont van de enthousiaste congresgangers op de Suikerrui en dat deze foto bij deze gelegenheid ook in sommige kranten is verschenen.
De film „Antwerpen gezien door Gaumont" wordt naderhand bewaard in het Koninklijk Belgisch Filmarchief te Brussel.

W.M.A. De Smet

Nederlands en andere talen

Op vrijdag 7 november 1997 had in het Paleis der Academiën in Brussel een colloquium plaats, georganiseerd door het „Centrum voor Europese Cultuur" van de „Koninklijke Akademie van België" (de Nederlandstalige) in samenwerking met de „Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen". Het onderwerp was „Nederland en de Europese Cultuur in de 20ste eeuw".

Voor een publiek van slechts een vijftigtal aanwezigen (hoewel ruim 100 zich hadden aangemeld) gaven vijf sprekers (J.M. de Vries, C.J.M. Schuyt, A.F.J. van Raan, W. van Gerven, A.A.M. van Agt) een inzicht in respectievelijk: taal, sociaal model, exacte wetenschappen, Europees recht en Europese Unie, zoals die waarden door Nederland naar Europa worden overgebracht. De daaropvolgende discussies waren interessant, al werd het merendeel van de vragen aan één persoon gericht, namelijk gewezen minister-president Andries van Agt.

Voor wie zich voor taalzaken interesseert was de toespraak van professor J.W. de Vries – De rol van het Nederlands in Europa – buitenmate boeiend. Deze eminente filoloog gaf eerst een uiteenzetting over de nood aan mogelijkheden om zich met anderstaligen te verstaan doorheen de geschiedenis; dit overzicht hield echter op bij de vorige eeuw en zei dus niets over de oplossingen die in het gebruik van plantalen werden gezocht. Voor de huidige tijd ging zijn aandacht vooral uit naar het Frans en het Engels.

Wat het Nederlands betreft wees de spreker er op dat, qua aantal sprekers, het op de wereldlijst ergens tussen de 35ste en de 40ste plaats staat, maar in de (huidige) Europese Unie op de 5de. In zijn verdere betoog gaf hij aan de aanwezigen een hartverwarmend gevoel van optimisme, iets wat zo broodnodig is in de beoordeling van een taal die hun nauw aan het hart ligt (of die taal nu het Nederlands is of een andere).

De spreker stelde immers dat het goed gaat met het Nederlands ondanks verloedering en functieverlies. Nooit tevoren waren er zoveel sprekers, zoveel nieuwe boeken, zovelen die het Nederlands leren en hoogachten. Hij stelde ook dat de angst voor binnendringende vreemde woorden niet nodig is. (Als pikant voorbeeld nam hij het woord „railrunner" dat in Nederland is ontstaan, maar door de Engelsen niet wordt begrepen.) Hij ontkende niet dat er bij velen een „taaldefaitisme" optreedt, maar hij deelt dat defaitisme niet. Wel kantte hij zich uitgesproken tegen diegenen in Nederland, die voorstander zijn van een overschakeling naar het Engels.

Wat de Europese Unie betreft, keek hij op tegen de berg van 800 000 bladzijden per jaar die vertaald worden voor de Europese Commissie plus het miljoen voor de andere instanties, met hierbij de veronderstelling dat dit getal met sprongen zal toenemen met de uitbreiding van de Unie. (Nu vertegenwoordigt het reeds één derde van de werkingskosten.) Niettemin pleitte hij voor de gelijkwaardigheid van het Nederlands en de andere talen, zoals het Europees Parlement trouwens

besloten heeft in 1993, al had hij begrip voor beperkingen in sommige gevallen. Naar zijn oordeel zijn de praktische bezwaren trouwens belangrijker dan de kosten.
Hij gaf toe dat er voor een aantal zaken zou kunnen worden gezocht naar een eenheidstaal, maar hij voegde er de bedenking aan toe dat er tot op heden geen criteria bestaan om te besluiten welke taal men dan zou kiezen. Wel stelde hij dat men er zich kan bij neerleggen dat in de praktijk werktalen gebruikt worden, maar hij stelde ook dat de huidige keuze van de werktalen sociaal-elitair is en bijgevolg onrechtvaardig.
Naderhand wees hij op het grote belang van het uniek supra-nationaal orgaan dat de Nederlandse Taalunie is en dat als een voorbeeld kan worden gesteld voor goede oplossingen.
Terugkerend naar de rol van het Nederlands in de wereld, wees hij erop dat het voor een niet-Nederlandstalige niet vanzelfsprekend is deze taal te leren. Hij vroeg dan ook speciale aandacht voor enige zaken om een soort vanzelfsprekendheid te bevorderen en deze breed kenbaar te maken; in eerste instantie moet er een cultureel prestige bestaan.
Vele zaken in het pleidooi van professor J.W. de Vries nodigen uit tot een verdere bezinning inzake het talenprobleem in België, in de Europese Unie en in de wereld en over de criteria, de veronderstelde vanzelfsprekendheden en de perspektieven. Dit niet alleen voor het Nederlands maar ook voor andere talen.
Dat dit talenprobleem velen na aan het hart ligt, bleek trouwens ook uit woorden van de colloquiumvoorzitter, gewezen eerste minister Mark Eyskens. Hij had reeds in de inleiding een veroordeling uitgesproken tegen „het imperialistisch voorrecht van sommigen", er nochtans aan toevoegend „waar, helaas, niet veel aan te verhelpen is". Hij had wel beschouwingen over de groei van de technische mogelijkheden die een aantal problemen kunnen oplossen. Niettemin stelde hij met ongenoegen vast dat het Engels oprukt, al of niet slecht gesproken, maar in een eenvoudig gebruik wel verstaanbaar en dus een rol spelend. Hoe dat verder zal verlopen met de verdere uitbreiding van Europa is voor hem ook een vrees.
Als deelnemer kan men er toch moeilijk onderuit zich af te vragen of beide personen nog nooit aandacht hebben besteed aan de mogelijkheden die de internationale taal Esperanto zou kunnen bieden. Zijn ze er niet van op de hoogte? Of miskennen ze het bestaan van die taal? Of houden bepaalde redenen hen ervan af om er aandacht aan te besteden? Toegegeven: men vindt niet veel en niet overal goede informatie, sommige personen hebben met hun gedrag en met een verkeerd enthousiasme wellicht het (beperkte) culturele prestige van die taal in meerdere middens verknoeid, het aantal kenners van die taal is nog altijd te beperkt om aanstonds een vorm van meer algemeen gebruik in te voeren, er hangt bij velen nog altijd een zweem van spot of van twijfel rondom dit goedbedoelde initiatief. Maar dat alles belet niet dat men er aan zou kunnen denken om initiatieven op gang te brengen om de mogelijkheden eens objectief te bekijken.
Deze laatste vaststellingen doen niets af aan de waarde van dit interessante colloquium, waarvan de teksten gepubliceerd zullen worden door het Centrum voor Europese Cultuur, Hertogstraat 1, 1000 Brussel.

W.M.A. De Smet

Opening Esperantohuis in Brussel

Eind september 1997 liepen de renovatiewerken in het Esperantohuis op de Leopold II-laan op zijn laatste benen. Begin oktober namen de eerste bewoners er hun intrek. Ook BEF werd in de zaak betrokken en er werden contacten gelegd met verscheidene personen en organisaties. De deelnemers aan de enkele vergaderingen die reeds doorgingen in de salons gingen zonder uitzondering enthousiast naar huis. Kortom, de onderneming is definitief aan het rollen gegaan.

Een Esperantohuis voor Brussel is een oude droom van een aantal Brusselse enthousiastelingen. En wie zou zich niet kunnen scharen achter het standpunt dat de hoofdstad van Europa een duidelijke Esperanto-vertegenwoordiging verdient? Welnu, vanuit die optiek werd in Brussel al jaren gezocht naar een geschikt huis en nu is dat er uiteindelijk gekomen dank zij het niet aflatende doorzettingsvermogen van André Mertens Goossens. „Het is vaak niet gemakkelijk geweest," zegt André, „maar uit de steun van mijn hele familie heb ik krachten geput en zo is het huis er toch gekomen."

Waartoe moet het huis dienen?
In de eerste plaats wil het huis een visitekaartje van de taal en het fenomeen Esperanto zijn. Het moet bijdragen in de pogingen een positief beeld over Esperanto op te hangen naar de buitenwereld. En daartoe leent het zich ook. De geklasseerde gevel alleen al zal de buitenwereld een goede indruk over onze taal geven. Zaak is een mooie plaat op de gevel te voorzien, waarschijnlijk meer dan één. Eén bord zal zeker het opschrift „informatiecentrum" dragen. De salons op de benedenverdieping kunnen zonder probleem gebruikt worden om opiniemakers, pers of andere mensen via dewelke Esperanto meer bekendheid en aanzien kan krijgen, te ontvangen. Daarbij bestaat de mogelijkheid in de ruime keuken een maaltijd te bereiden. Het voorste gedeelte van de kelder is bij uitstek geschikt als leslokaal. We zullen de nodige meubelen aanschaffen om de cursisten in een zo aangenaam mogelijke ruimte les te kunnen geven. Daarnaast blijft er in de kelder nog een (niet-afgesloten) ruimte die zich leent als vergaderplaats of werkruimte en een afgesloten kantoor, dat zal worden uitgerust met de nodige burotica om ernstig te kunnen werken. Iedereen die zich verdienstelijk wil maken voor de beweging is van harte welkom om van de ruimte gebruik te maken. Ten slotte staat het huis natuurlijk ook ter beschikking voor culturele activiteiten. We denken er ook aan de goede Antwerpse gewoonte van de vrijdagavond, „de volkskeuken", ook hier uit te proberen.
Het nieuwe Esperantohuis zal dus complementair zijn in de Belgische Esperantobeweging. Alle leden en sympatisanten zijn uitgenodigd op de inhuldiging op 17 januari 1998 om 17 u. Er zal een receptie plaatsvinden en wie zin heeft kan tot 10 januari inschrijven voor een feestelijke maaltijd à 500,– BEF. Snel reageren is dus de boodschap. Bel maar naar (02) 411 71 75.

Jorg De Mulder

Esperantohuis, Leopold II-laan 176, 1080 Brussel.

Het Esperantohuis van Brussel bevindt zich op de laan die vanuit het stadscentrum westwaarts naar de Basiliek van Koekelberg leidt. Wanneer men er buitenstapt krijgt men meteen haar statige silhouet in het vizier. Esperanto kreeg de beschikking over de beneden verdieping en de ingerichte kelder. Op de verdiepingen boven liggen drie appartementen die aan private personen worden verhuurd.

Nieuwsbrief uit de wereld

Taalproblematiek

Engels geen onderwijstaal meer in Hongkong
De nieuwe overheid in Hongkong heeft aangekondigd dat vanaf volgend schooljaar het Chinees geleidelijk het Engels zal vervangen in het middelbaar onderwijs. Twaalfjarigen moeten minstens één vak in het Chinees krijgen; dit aantal zal geleidelijk stijgen. De regering is er niet over te spreken dat de meerderheid van de leerlingen *Chinglish*, een mengsel van Chinees en Engels spreekt.

Taalgebruik op verpakkingen
De Europese Commissie heeft een grondig onderzoek gewijd aan de mogelijke gevaren voor verbruikers indien de vermeldingen op verpakkingen verkeerd of onbegrijpelijk zijn. De Commissie heeft in dit verband een aantal ideeën geformuleerd, bijvoorbeeld het bevorderen van het vermelden van meertalige informatie en het verlenen van het recht aan lidstaten om te eisen dat de vermeldingen aangebracht worden in de taal van de woonplaats van de verbruiker. Ref: COM(93) 456 fin.

Wetenschappelijk tijdschrift van de Europese vertaaldiensten
Het *Journal of the Language Services* behandelt, naast terminologie- en vertaalproblematiek, ook algemene informatie die interessant is voor tolken en vertalers. Cat.: C4-BM-97-001-1F-C, 217 p., 21 ECU.

Afrikaners ontwikkelen computertermen
In Zuid-Afrika zijn sommigen ervan overtuigd dat het Afrikaans een stille dood zal sterven, maar anderen zijn een andere mening toegedaan. Zo zijn er die ijverig Afrikaanse alternatieven zoeken voor de gebruikelijke Engelse computertermen. Hoe de computerterminologie aangepast werd aan de eigen taal, kan nagegaan worden op Internet: <http://www.afrikaans.com/taal.html>. (De Morgen, 20 november 1997)

Top van de Francofonie: niet probleemloos
Niet iedereen was enthousiast over de conferentie van regeringsleiders van Franstalige landen die op 14 november 1997 in Hanoi begon. Meerdere Afrikaanse landen waren niet vertegenwoordigd (omdat ze „nuttiger zaken te doen hadden", zoals Kongo, ex-Zaïre, of omdat ze om allerlei redenen niet akkoord gingen met de benoeming van Boutros Boutros Ghali tot secretaris-generaal). De leiding is geneigd meer de klemtoon te leggen op economische dan op taalkundige aspecten (vandaar dat landen deelnemen waar nauwelijks Franssprekenden te vinden zijn), maar dit is niet naar de zin van „echte" Franstalige landen. Een betoging te Parijs, eveneens op 14 november, tegen het oprukkende Engels kon maar op weinig belangstelling rekenen. (Der Spiegel, Interredaktore, BBC)

Esperanto

Esperanto tijdens Conferentie over Linguïstiek
Van 16 tot 18 april 1998 vindt te Szombathely (Hongarije) de 8ste Conferentie over Toegepaste Linguïstiek plaats, onder het thema „Taal als intellectueel en ekonomisch kapitaal". Er worden 300 tot 400 deelnemers verwacht. De voornaamste voertaal is het Hongaars, maar een gedeelte van de lezingen kan in het Esperanto gebeuren. Inschrijven kan tot 15 januari 1998. Inlichtingen: Dr. Katalin Smidéliusz, email <smidik@rik.bdtf.hu>.

Cursus „Interlinguïstiek en Esperanto" in Amsterdam
Vanaf april 1998 doceert dr. Marc van Oostendorp aan de Universiteit van Amsterdam een cursus „Interlinguïstiek en Esperanto". Het interview met dr. van Oostendorp dat verscheen in het maandblad *Esperanto* van november 1997, wees erop dat dr. Van Oostendorp ook redactielid is van het tijdschrift *Onze Taal* en medeverantwoordelijke voor het project „Laurens Jansz. Coster", dat Nederlandstalige literaire teksten, vrij van auteursrechten, via Internet beschikbaar stelt. (http://www.dds.nl/~ljcoster/).

Diversen

Op het programma „Brusselse aangelegenheden" van de Vlaamse begroting voor 1998 wordt een bedrag voorzien voor programma-ondertiteling in verschillende talen op TV-Brussel. De Vlaamse regering hoopt zo de informatie toegankelijker te maken voor o.m. Europese ambtenaren en de internationale zakenwereld.

„De inspecteurs van Technip troffen er een heuse toren van Babel aan. Duitse, Nederlandse, Franse, Portugese, Turkse en Engelse arbeiders werkten er naast elkaar zonder onderling overleg." (*De Morgen*, 9 oktober 1997, over de eindeloos aanslepende asbestverwijdering in het Berlaymont-gebouw te Brussel.)

Het Vaticaan, waar Latijn de officiële taal is, heeft een nieuw lexicon. Broeder Carlo Egger heeft er 17 jaar aan gewerkt. Er zijn 15.000 nieuwe woorden in opgenomen. (*Der Spiegel*, 42/1997)

De iliaj rubrikulaj moŝtoj

Van hunne rubrieksredacteurlijke hoogheden kunt u deze keer de behandeling van het voorzetsel de en van beleefdheidstitels verwachten en kunt u uw kennis over zinsbouw toetsen. We geven oefenmateriaal dat afkomstig is van het Elementa examen dat op 17 mei jl. heeft plaatsgevonden in De Bilt. In deze rubriek gaan we graag in op uw vragen. Ons adres is: Arjen-Sjoerd en Roel, p/a Oostveenweg 15, NL-7533 VP Enschede. We zijn nu ook per e-mail bereikbaar: *asdevries@wxs.nl*.

Het voorzetsel *de*

Het voorzetsel *de* is nogal breed van betekenis:

Tiuj libroj venas de nia vendejo.
Die boeken komen uit onze winkel.
De morgaŭ mi estos diligenta.
Vanaf morgen zal ik ijverig zijn.
Li ebriiĝis de la vino.
Hij is dronken van de wijn.
Tiu kuko estas bakita de mi.
Die koek is door mij gebakken.
Donu pecon de tiu kuko.
Geef maar een stukje van die koek.
Tiu domego estas de riĉulo.
Dat grote huis is van een rijkaard.
Tiuj bestoj estas de la sama speco.
Die dieren zijn van dezelfde soort.
Li havas alton de du metroj.
Hij heeft een lengte van twee meter.
Plej gravas la amo de la gepatroj.
De liefde van de ouders is het belangrijkst.
Ĉu ni rigardu la prezentadon de Hamleto?
Zullen we naar de uitvoering van Hamlet kijken?
Neniu dubas pri la utilo de Esperanto.
Niemand twijfelt aan het nut van Esperanto.
Nederlando situas norde de Belgio.
Nederland ligt ten noorden van België

Het feit dat de in zoveel verschillende situaties gebruikt kan worden is zelden een probleem. Soms kan er echter verwarring ontstaan over de precieze betekenis van de zin. Het is dan mogelijk om de te vervangen door een preciezere uitdrukking.

Fare de

Eén van de mogelijkheden om de betekenis ,door' in passieve zinnen te preciseren is de uitdrukking *fare de* (,gemaakt/gedaan door'). Hiervoor gelden de volgende regels:

1. Na *ita, ata* of *ota* kun je *fare de* gebruiken als meer duidelijkheid geboden is:

La libro estas ŝtelita de ŝi.
Het boek is gestolen door/van haar.
La libro estas ŝtelita fare de ŝi.
Het boek is gestolen door haar.

Meestal gebruikt men na *ita, ata* of *ota* echter de omdat er bijna nooit verwarring mogelijk is. Dus:

La libro estas verkita de Zamenhof.
Het boek is geschreven door Zamenhof.

2. Na een zelfstandig naamwoord gebruik je *fare de*, als misverstanden mogelijk zijn, bijvoorbeeld:

Libro fare de dro Ten Haaf.
Een boek door dr. Ten Haaf.

Maar als misverstanden uitgesloten zijn, gebruik je gewoon de. Bijvoorbeeld:

La prelego de d-ro Ten Haaf.
De lezing door dr. Ten Haaf.

Sommigen vinden *fare de* te lang. Daarom wordt er door hen geëxperimenteerd met de verkorting *far*.

OEFENING 1:

Geef aan waar je *fare de* beter kunt vervangen door *de*.

1. La libro fare de li.
2. Mi ŝatas la pentraĵojn fare de tiu pentristo.
3. Akcepto fare de urbestro.
4. La konata tezo fare de tiu filozofo.
5. Eldiro fare de mi.
6. La murdo fare de li.
7. Kantado fare de vi.
8. Artikolo, kiu estas verkita fare de li.

Soms kun je ook andere voorzetsels dan *de* gebruiken, met name om te voorkomen dat de ten onrechte wordt opgevat als ,door' na *ita, ata* of *ota*.

La horloĝo estas forprenita je/al mi.
Het horloge is me afgepakt.
Mia domo estas heredita post la gepatroj.
Ik heb mijn huis geërfd van mijn ouders.
Li estas senigita je siaj familianoj.
Zijn familieleden zijn hem ontnomen.

For de / disde

De kan ook betekenen ,vanaf', ,bij vandaan'. Wanneer verwarring met andere betekenissen van *de* dreigt, kun je gebruik maken van preciseringen als *for de* of *disde*:

La foriro for de mia amikino tre ĉagrenis min
Dat ik mijn vriendin moest verlaten, heeft me zeer aangegrepen.

Vergelijk:

La foriro de mia amikino tre ĉagrenis min.
Het vertrek van mijn vriendin heeft me zeer

aangegrepen.

Sur tiu aĉa foto mi ne povas distingi la filon disde la najbarino.

Op die slechte foto kan ik de zoon niet van de buurvrouw onderscheiden.

Vergelijk:

Sur tiu aĉa foto mi ne povas distingi la filon de la najbarino.

Op die slechte foto kan ik de zoon van de buurvrouw niet onderscheiden.

Ekde

Ook in de volgende zin is de niet zo duidelijk:

Mi konas la princinon de la festo.

Ik ken de prinses van(af?) het feest.

In dergelijke zinnen gebruik je ekde om ,vanaf' of ,sinds' aan te geven.

OEFENING 2: Preciseer *de*, zo mogelijk op twee manieren:

1. Bone distingu la seriozajn problemojn de bagateloj.
2. Jam de Pasko ni estas amikoj.
3. Prenu la librojn de tiu ŝranko.
4. Ĉiuj bedaŭris la kondamnon de la fama juĝisto.
5. Mi prenis la kukojn de tiu skatolo.
6. Li estis senigita de ĉia prudento.
7. Li kuiris tion laŭ la receptaro de mi.

Moŝto

Als je mensen met een beleefdheidstitel wilt aanspreken, gebruik je het woordje *moŝto*. Voor deze algemene titel wordt een bezittelijk voornaamwoord geplaatst:

Lia moŝto De weledele heer

Ŝia moŝto De zeer geachte mevrou

Door middel van een bijbehorend bijvoeglijk naamwoord wordt de rang of functie nader bepaald:

Via urbestra moŝto Uw edelachtbare

Ŝia reĝina moŝto Hare majesteit (de koningin)

Al lia papa moŝto Aan zijne heiligheid (de paus)

Wanneer in eenzelfde tekst of in eenzelfde gesprek een beleefdheidstitel vaker voorkomt, dan volstaan hier *Via moŝto, Ŝia moŝto* en *Al lia moŝto.* Beleefdheidstitels worden in de praktijk echter vrijwel uitsluitend ironisch gebruikt:

Ŝia moŝto ne parolas kun iu kiel mi.

Hare hoogheid praat niet met iemand als ik.

Het woord *moŝto* vinden we verder terug in een aantal afleidingen:

La asociaj moŝt(ul)oj nun kunsidas.

De verenigingsbonzen zijn nu aan het vergaderen.

Ne kondutu tiel moŝte.

Gedraag je niet of je heel wat bent.

Het woord **moŝtino* wordt overigens niet gebruikt; men gebruikt bij vrouwen uitdrukkingen als *Ŝia moŝto of moŝtulino.*

OEFENING 3:

1. Hoe luidt de aanspreekvorm van een bisschop (*episkopo*), een gravin (*grafino*), een rechter (*juĝisto*) en een directrice (*direktorino*)?
2. Vertaal en gebruik twee maal *moŝt'*:
   Zijn hoogwaardigheid maakt indruk bij het vrouwelijke publiek van stand.'

Test: zinsbouw

Ten slotte geven we een oefening waarmee u uw kennis over zinsbouw kunt toetsen.

OEFENING 4: Maak de zinnen tot één geheel:

1. Li estas tre malsana. Tion mi scias. Li baldaŭ resaniĝos. Tion mi kredas.
2. Mi malsukcesis. Mi ne sufiĉe studis.
3. Ili eble ferios tiam. Mi informiĝis pri tio
4. La libro estas leginda. Ĉu vi kredas tion? Mi pruntis ĝin.
5. Ŝi amas lin. Li estas malriĉa.
6. Petro havas multajn amikojn. Ankaŭ Johano havas multajn amikojn
7. Mi havas problemon. Mi ne havas monon. Mi ne havas ĉekojn.
8. Mia haŭto estas blanka. Mi sunumos pli. Mi bruniĝos pli.
9. En la lando estas nun milito. Ni intencis iri tien. Pluraj provincoj volas sendependiĝi
10. La viro estis operaciita en la malsanulejo. Mi rompis lian nazon. Antaŭ ne longe oni renovigis la malsanulejon.

Uitwerkingen

Oefening 1: In de zinnen 2, 4, 5, 7 en 8

Oefening 2: 1. disde; 2. ekde; 3. de sur / el; 4. al (de rechter is de veroordeelde) / fare de (de rechter heeft veroordeeld); 5. el; 6. je; 7. fare de / donita de

Oefening 3:

1. lia episkopa moŝto, ŝia grafina moŝto, lia juĝista moŝto, ŝia direktor(in)a moŝto;
2. Lia moŝteco impresas la moŝtulinan publikon.

Oefening 4:

1. Mi scias ke li estas tre malsana, sed mi kredas ke li baldaŭ resaniĝos.
2. Mi malsukcesis, ĉar mi ne sufiĉe studis.
3. Mi informiĝis ĉu ili eble ferios tiam.
4. Ĉu vi kredas, ke la libro kiun mi pruntis, estas leginda?
5. Ŝi amas lin, kvankam li estas malriĉa.
6. Ne nur Petro, sed ankaŭ Johano havas multajn amikojn. (Kaj Petro kaj Johano...).
7. Mi havas problemon, ĉar mi havas nek monon nek ĉekojn.
8. Mia haŭto estas blanka, sed ju pli mi sunumos, des pli mi bruniĝos. (...sed kiam mi sunumos pli, mi...).
9. En la lando kien ni intencis iri, estas nun milito, ĉar pluraj provincoj volas sendependiĝi.
10. La viro kies nazon mi rompis, estis operaciita en la malsanulejo, kiun oni antaŭ ne longe renovigis.

Luistertoets Element

Bij het *Elementa examen* van 17 mei jl. stond onder andere een luistertoets op het programma. We nemen deze toets hier met een voorbeelduitwerking op, zodat u wat oefenmateriaal hebt voor uzelf of voor uw leerlingen. De examenprocedure neemt drie kwartier in beslag: De kandidaten bestuderen de vragen, waarna de tekst twee maal langzaam (zo'n 100 woorden per minuut) wordt voorgedragen met een minuut tussenpauze. Daarna worden de vragen schriftelijk beantwoord. Tijdens het voorlezen kunnen de kandidaten aantekeningen maken.

Luister aandachtig naar de tekst en beantwoord de vragen op basis van de voorgelezen tekst in volledige zinnen en in correct Esperanto. Beargumenteer uw antwoorden zo veel mogelijk!

Jules Verne

Jules Verne havis jam pli ol tridek jarojn, kiam li komencis verki sian unuan libron en la speco, kiu poste faris lin mondfama. Liaj klopodoj verki teatraĵojn malsukcesis, kaj kiel makleristo en la borso lia sukceso ankaŭ ne estis granda.En unu tago li konatiĝis kun kelkaj parizanoj, kiuj okupis sin entuziasme pri la unuaj vojaĝoj per direktebla balono. Ankaŭ Verne tre interesiĝis pri tio kaj tial surpaperigis imagitan vojaĝon al Afriko en tia balono. Dum la tuta printempo kaj tuta somero li febre ellaboris sian rakonton. Li malzorgis sian laboron en la borso kaj senesperigis sian edzinon, ĉar li nenion perlaboris. Sed Verne tiel enprofundiĝis en sian verkon, ke li restis indiferenta pri ĉiuj plendoj. Kiam li fine estis preta, atendis lin granda seniluziiĝo, ĉar neniu eldonisto volis publikigi lian libron. La eldonistoj eĉ ne prenis la penon finlegi ĝin, kaj ili sendis lin unu al la alia. Perdinte ĉiun kuraĝon Verne volis kaŝi sian manuskripton por ĉiam, kiam li konatiĝis kun la eldonisto Hetzel. Ĉi tiu sperta komercisto, kiu helpis jam multajn verkistojn, legis la manuskripton kaj konsilis al Verne doni al la libro la formon de aventurromano.Jules Verne tuj sekvis la bonan konsilon. Li reverkis la libron kaj faris el ĝi fantazian rakonton kun multa agado kaj multaj dialogoj. Li ornamis la enhavon per gazetaj artikoloj, protokoloj, raportoj pri sciencaj kunvenoj, k.t.p., kiuj donis al la legantoj la impreson, ke ĉio vere okazis. Ĉi tiu impreso estis ankoraŭ plifortigata per multaj geografiaj kaj teknikaj faktoj, kiujn li priskribis, kaj kiuj vere estis science tute ĝustaj.La sukceso de ĉi tiu unua libro instigis la verkiston fari proponon al sia eldonisto, priskribi la tutan mondon laŭ la sama maniero. Li intencis kunpreni siajn legantojn al ĉiuj landoj kaj sur ĉiuj maroj kaj ne limigi sin al tio, kio estis jam eltrovita kaj konata, sed mem sur papero fari novajn malkovrojn kaj eltrovojn.

In de literaire serie van Franca Esperantisto *verscheen in vertaling in drie delen van Jules Verne* La Verda Radio.

Ze kunnen worden besteld bij de boekendienst van FEL. Kostprijs ongeveer 225,– BEF per deel, + verzendingskosten.

Vragen:

1. Kian aĝon havis Jules Verne kiam li komencis verki?
2. Nomu du fakojn kiujn praktikis Verne antaŭ ol li fariĝis sukcesa verkisto.
3. Kio instigis Verneon al lia unua verkado?
4. Pro kio la edzino de Verne malesperiĝis?
5. Ĉu la eldonistoj reagis pozitive al la unua verko de Verne? Kiuj du agoj de la eldonistoj ilustras tion?
6. Kian konsilon la eldonisto Hetzel donis al Verne?
7. Nomu kvar manierojn per kiuj Verne kreis la impreson, ke lia rakonto vere okazis.
8. Kiel vi scias ke la unua libro estis tre sukcesa?
9. Kiamaniere la verkoj de Verne montras lian grandan fantazion?

Als u informatie wilt over de examens van de Nederlandse Esperanto-examencommissie, neem dan contact op met Mevr. M. Massar, Ilpenwaard 92, 1824 GG Alkmaar, tel. (072)5612668.

Uitwerking examenopgave

1. *Jules Verne havis pli ol tridek jarojn.*
2. *Li estis teatroverkisto kaj makleristo en la borso.*
3. *Lia renkontiĝo kun kelkaj parizanoj, kiuj fervore interesiĝis pri balonveturado.*
4. *Verne perlaboris neniom da mono en la borso, ĉar li okupiĝis nur pri sia verkado.*
5. *Ne, ili rifuzis eldoni ĝin. Ili ne finlegis ĝin, kaj sendis lin al alia eldonisto*
6. *Doni al la libro la formon de aventurromano.*
7. *Li aldonis gazetajn artikolojn, protokolojn, raportojn pri sciencaj kunvenoj, kaj multajn geografiajn kaj teknikajn faktojn.*
8. *Ĝi instigis la verkiston proponi pliajn verkojn al sia eldonisto.*
9. *Li priskribis ne nur tion kio jam ekzistis, sed mem elpensis novajn malkovrojn kaj eltrovojn.*

Deze keer bieden we u een vertaaloefening Esperanto-Nederlands aan en geven we een voorbeelduitwerking van de vertaaloefening Nederlands-Esperanto van het november-decembernummer.
Vertaal in het Nederlands (aanwijzing: Felikso en Anna zijn de ouders van Tena):

„Fraŭlino instruistino ne plu venados. Vi ne devos plu sekvi la lecionojn. Vi sekvos ilin nur en la lernejo", diris panjo Anna al Tena iun matenon. Tena jubilis pro ĝojo. La pianludado ne estis ŝia plej ŝatata okupo. Ŝi eĉ ne memoris demandi kial ne plu estos lecionoj. Neniu eksplikis al ŝi pri la decido de Anna forekspedi la muzikinstruistinon. Anna vidis multe pli ol ŝi devus vidi. Felikso ne opiniis, ke li devus kaŝi sian entuziasmon pri la juna pianinstruistino. Neniam plu oni vidis ŝin. Anna dignis en sia ofendiĝo. Pri unu afero ŝi neniam rezignis: la modo. Ŝi portis puntan ornamaĵon sur la brusto kaj nomis ĝin franceske ,ĵabo', kun la akcento sur la lasta silabo. Ŝi mortis iam en aŭgusto 1954 en sia naŭdeka vivojaro, sed marte estis ankoraŭ plendinta, ke oni devos modigi ŝian malnovan ĉapelon, kiu fariĝis malmodiĝinta. ,Démodé' *ŝi nomis ĝin. La ĉapelo eliris el la ĉefflua de la modeventoj senadiaŭe. Dum naŭ jardekoj ŝi tiom ligiĝis al la familia ekzisto, ke dum kelkaj venontaj jaroj, kiam ajn okazis nova nasko en la familio, iu virina familiano portis al ŝia tombo florojn kaj informis ŝin, ke ni havas novan bebon, por ne lasi ŝin ekster la fluo de la novaĵoj. Tiutempe Felikso jam kuŝis en la tombejo de Varaĵdin kaj iu servistino dum purigado rompis per la tenilo de la balailo la vitron sur lia granda portreto sur la muro. Li ridetis kaj ne aspektis severa. Kelkajn jarojn poste oni forportis la portreton al la vitraĵisto en la urbo por mendi novan vitron por ĝi. La urĝo havas en Mez-Eŭropo sian apartan ritmon. La muŝoj iom tro atakis la ridetantan Felikson. Tio decidis. Okazis, ke oni ne tuj reiris al la vitraĵisto por repreni la dece enkadrigitan portreton. Kiam superflua mono por malnovaj portretoj kaj memoro pri la ridetanto samtempe kongruis, iu direktiĝis al la vitraĵejo, ĝi ne plu troviĝis en tiu urboparto! La posedinto de la vitraĵejo estis mortinta, la heredintoj sciis nenion pri iu granda portreto. Kaj la veninto hontis diri, ke oni alportis ĝin lastjare aŭ eble antaŭ du jaroj. Tiel Felikso du fojojn mortis en sia familio.*

El: Spomenka Ŝtimec,
Tena, hejmo en MezEŭropo

Voorbeelduitwerking van de vorige vertaling
(november-december 1997)

Arto

,Ĉu vi venos ĉi-posttagmeze?'
,Mi ne povas, mi baldaŭ iros[1] al mia baletleciono.'
,Vi estas teda[2], diras Tom subite.
,Kial do?'
,Vi baletas. Knabinoj kiuj baletas estas tedaj.'
Pimi kolere rigardas al Tom. Ŝi ne povas tuj respondi. Ŝi pripensas la aferon.
,Baleto estas a-r-t-o', ŝi diras solene. Tion ŝi aŭdis en la televido.
,Kio do estas tio?, demandas Tom. Sed Pimi mem ne scias.
,Vi estas tro stulta por tio', ŝi diras, ,tion vi ne povas kompreni.'
Nun Tom silentas. Ĉu arto?
,Sciu', daŭrigas Pimi, ,mi povas ne nur baleti sed ankaŭ futbali. Vi povas nur futbali. Vi estas tro plumpa por baleti.'
,Tio ne estas vera!'
,Ĉu ni vetu?'
Tom levas la ŝultrojn. Pimi streĉas sin sur la piedfingroj kaj movas unu kruron supren. Ŝi gracie svingas la brakojn. Tiel ŝi staras dum iom da tempo.
,Nun estas via vico.'
Tom opinias tion ridinda. Li ne emas fari ion tian.
,Vi ne kuraĝas!', ride mokas[3] Pimi. ,Vi scias ke vi ne povas.
',Ĉu kuraĝi? Ion tiel facilan!
',Faru do.'
Nun Tom ne plu havas elekton. Li devas fari. Mallerte kiel ligna pupo li provas. Ĝuste kiam li levis unu kruron, li falas.
,Jen do!, krias Pimi. ,Estas arto. Vi havas tro malgraciajn stilzojn[4].'
Tom nun bedaŭras ke li ekkverelis. Pimi kompreneble nun ne plu povas ĉesi.
,Mi povas fari ion, kion vi ne povas!'
,Tion mi ne kredas', diras Pimi.
,Rigardu...' Tom metas ambaŭ manojn sur la teron kaj lerte suprensvingas la krurojn. Poste li ekiras per la manoj. Fakte, Tom mane iras sur la trotuaro. Ne malpli ol dudek metrojn. Pimi rigardas mirigite.
,Nun estas via vico', diras Tom. Li havas ruĝan kapon pro la renversa irado
Pimi provas. Sed ŝi apenaŭ sukcesas levi unu kruron. Ŝi ne povas[5]. Ŝi similas ranon kiu faras strangajn saltojn.
Tom ridas pri ŝi. ,Vi havas tro malgraciajn stilzojn por tio', li konstatas.

Tradukita el: Bettie Elias,
Een vreemd gevoel in mijn buik

Commentaar

1 Het letterlijke *devos iri* klinkt in deze context te dwingend.
2 *tedulino* is wat zwaar in deze dialoog.
3 *(mok)ridas pri li* is minder vloeiend. Omdat bij *ride moki* geen twijfel is over het lijdend voorwerp, kan ,hem' onvertaald blijven.
4 Het Esperanto kent geen verschil tussen ,poten' en ,benen'.
5 *Ĝi ne sukcesas* is minder goed, omdat *ĝi* veel meer aandacht op zich vestigt dan het Nederlandse ,het'. Het gaat erom dat zij er niet in slaagt. Je kunt de aandacht op ,zij' vestigen door in de vertaling te zorgen dat *ŝi* het onderwerp wordt.

Met de klokken erop uit

Waarschijnlijk hebben velen van onze actieve lezers – zij die niet alleen dit tijdschrift lezen, maar het Esperanto ook echt beleven als een middel tot wereldexploratie – het nieuwe jaar ingezet in internationaal gezelschap, hetzij in Trier, hetzij in Traben-Trabach, op een andere bijeenkomst of samen met individuele vrienden. Na die feesten komt de wintersport aan de beurt.
Ben je uit op een echte skivakantie, dan hebben we iets voor jou. Van 7 tot 14 februari organiseren de *fervojistoj* (spoorwegmensen) hun 39ste Internationale Skiweek in de Sloveense stad Maribor. Er kan worden geskied van 9 u 's morgens tot 9 u 's avonds, en zelfs 's nachts. De hotelprijs bedraagt 44,– tot 50,– DEM per persoon per nacht in half pension.
Behalve skiën is Maribor ook erg aantrekkelijk vanuit historisch-toeristisch standpunt. Het is naast Ljubljana de hoofdstad, één van de belangrijkste steden van de nieuwe republiek Slovenië. De stad heeft een commercieel en industrieel centrum en tal van bezienswaardigheden zoals het kasteel, het stadhuis (16de eeuw), de Pestzuil (van Jozef Straub) en de middeleeuwse omwalling.
Als de sneeuw gesmolten is, komen de Paasbijeenkomsten. De 14de Internationale Lenteweek, dit jaar in de Duitse hoofdstad Bonn, probeert vooral mogelijkheden te openen voor gezinnen met jonge kinderen waarvan slechts één of enkele van de gezinsleden het Esperanto actief beheersen. Het programma biedt een evenwichtige variatie van lezingen in het Esperanto, Esperantocursussen op alle niveau's en voor alle leeftijden, een kinderprogramma, een toeristisch programma en een cultureel programma 's avonds. Parallel met deze week vindt ook de 3de Internationale Lenteschool plaats. Leerlingen van het secundair onderwijs volgen samen les in het Esperanto en maken zo kennis met de onderwijsmethoden uit andere landen.
Voor jongeren is er van 8 tot 14 april het 22ste IJF, Internationaal Jongerenfestival, in de Italiaanse stad Lignano. Men verblijft in een luxueus hotel met zes verdiepingen, gelegen aan de Adriatische zee. De deelnameprijs in vol pension varieert van 195,– DEM voor jongeren tot 19 jaar tot 290,– DEM voor 30+ers. Wie alleen logies wil, betaalt slechts 120,– DEM. Tijdens dit festival viert de Italiaanse Esperanto Jongerenvereniging haar 50ste verjaardag.
Van 10 tot 13 april hebben de Britten hun 82ste nationaal Esperantocongres. Het heeft plaats in Chester, hoofdstad van het graafschap Cheshire nabij de Schotse grens. Bezienswaardig zijn de overblijfselen uit de Romeinse tijd (omwalling en het grootste amfitheater van het Verenigd Koninkrijk), de middeleeuwse muren en de kathedraal (oorspronkelijk een abdij). De stad heeft ook een mooi winkelcentrum. Wie met de boot gaat, geraakt er het vlotst via de veerboot Zeebrugge-Hull.
In 1998 vieren de drie grote godsdiensten één van

hun feesten rond dezelfde periode. De joden vieren Pesaho, de Kristenen Pasen en de Islam „ajd-al-adha" of „adj-al-kebir", het grote offerfeest. Ook de staat Israël viert feest. Hij bestaat 50 jaar. Van 20 tot 26 april vindt in Jerusalem het 4de Interreligieus Esperantoseminarie plaats met als thema: „De geografische dimensie van het religieus universum." Na het na-congres op 30 april viert Israël zijn jubileum. Een uitstekende gelegenheid dus om dit jaar dit mooie land te bezoeken.
Reeds in ons vorige nummer meldden we dat NEJ/FLEJA zijn Paasbijeenkomst in Friesland organiseert. Zij loopt van 10 tot 13april 1998 nabij Joure in Friesland. Het thema van de bijeenkomst is „Bewust consumeren" en richt vooral de aandacht op de relatie tussen consumeren en milieuvervuiling. Verder geeft de bekende Esperanto Folk-groep *Kajto* er een concert om zijn 10jarig verschijnen op het Esperantopodium te vieren. Ze zullen er ook een nieuwe CD opnemen met medewerking van de aanwezigen. Dus als je jezelf op een CD wil horen...
Geïnteresseerden kunnen zich wenden tot Ingeborg van Dijk, Trompstraat 44, 2315 TB Leiden, tel.: 00 31 71 521 87 58. mc

Wil je deelnemen aan het Esperanto Wereldcongres in Montpellier, vergeet dan niet zo vlug mogelijk in te schrijven. Hoe vlugger je inschrijft, hoe goedkoper. De eerste inschrijvingsperiode werd afgesloten op 31 december 1997. De tweede periode loopt weliswaar tot 31 maart, maar wacht niet te lang want je keuze voor logies of deelname aan excursies wordt kleiner naarmate je later inschrijft.

Kettingreactie... en vrije deeltjes

De reactie van professor IJsewijn op het artikel Na 1 Euromunt, 1 Eurotaal (*De Standaard*, Opinie 31 juli 1997) heeft tot een ware kettingreactie van brieven geleid. Dat resulteerde in een zestal positieve brieven, natuurlijk ook enkele negatieve, maar ook nog een collage van reacties buiten de lezersrubriek door de krant zelf bij elkaar gezet. Daarmee presenteerde de krant een evenwichtige tegenargumentatie en deed hij zijn imago van kwaliteitskrant alle eer aan. De krant verdient daarvoor onze waardering. Hoewel, prof. IJsewijn ziet dat anders. In een brief aan Daniel Van Herpe omschrijft hij de keuze van *De Standaard* als volgt: „Het is me trouwens opgevallen dat de reacties tegen mijn opinieartikel uitsluitend van esperantisten kwamen. De vele positieve reacties die *De Standaard* met zijn bekende selectieve censuur nauwelijks aan bod heeft laten komen – kwamen uit de meest diverse kringen, neerlandici en medici, ingenieurs en historici enz. die allen onvoorwaardelijk voor het Engels opteren."
Maar ook van Esperantokant komt niet alles wat naar de krant wordt gestuurd er uiteindelijk ook in terecht. Leo De Cooman stuurde zelf onderstaande bijdrage naar *De Standaard* als reactie op het artikel van Rik Monard van 31 juli. Het vond er geen plaats, maar hij zond het ook aan de redactie van *Horizontaal*, en wij vinden het de moeite om het hier op te nemen. Opvallend is vooral de nadruk op de kwaliteit van de communicatie via het Esperanto, terwijl het kwantitatief wijd verbreide Engels vaak in gebreke blijft.

In Na één munt, één taal voor Europa stelt Rik Monard het Esperanto voor als oplossing. Toen ik 10 jaar geleden met een groep kaderleden een studiereis maakte in Japanse bedrijven sprak ik met een aantal Esperantosprekenden. Toen ik ze vertelde hoe goed ik hun taal vond, vergeleken met het Engels van een Japanse prof (die n.b. ook in de VS colleges gaf) antwoordde iemand: „Esperanton ni lernas ludante...": *„Esperanto leren we al spelend, Engels moet je tweemaal leren, eens om te schrijven, eens om te spreken, en dan al die uitzonderingen die in Esperanto niet bestaan!" De meeste Japanners spraken een onverstaanbaar Engels (Japanglais noemden we het), hun Esperanto was perfect. Na een paar uur met hen wist ik meer over Japan dan na 2 weken bedrijfsbezoeken.*
Esperanto wordt er soms van beschuldigd te Europees te zijn maar heeft wel succes in het verre Oosten, niet in het minst wegens zijn regelmatigheid. Het supranationale Esperanto heeft steeds respect en interesse voor de andere culturen hoog in zijn vaandel gedragen. Door zijn neutraliteit is het de enige aanvaardbare Eurotaal: een andere taal zullen de concurrerende taalgroepen elkaar nooit gunnen. Eerste gegadigden van de Eurotaal worden de kleine taalgroepen, anders gedoemd te verdwijnen samen met hun cultuur. Onze verantwoordelijken moeten dit beseffen.
Ir Leo De Cooman
Maar ook met dit standpunt zal prof. IJsewijn het wel niet eens zijn. Zijn oordeel: Als u na 6 jaar Engels geen vlot gesprek in die taal kan voeren, kan ik daaruit alleen maar besluiten dat u barslechte leraars hebt gehad. Wij kregen 1 weekuur Engels. Al in het tweede trimester van het tweede jaar hebben wij de integrale Julius Caesar van Shakespeare gelezen en tijdens een schoolreis naar Londen konden wij ons heel behoorlijk uit de slag trekken.

Op ons redactioneel commentaar in het vorige nummer reageerde Jo Haazen. Hij vond dat wij te weinig de nadruk hadden gelegd op het feit dat Esperanto wel degelijk tal van wetenschappelijke toepassingen kent. Wij treden dit standpunt bij, al willen we toch bescheiden blijven – de internationale weerklank daarvan blijft (zeer) beperkt – en daarenboven was in de bovenvermelde collage in *De Standaard* daaraan, o.a. door de bijdrage van Grégoire Maertens, voldoende aandacht besteed.
Toch willen wij nog twee kanttekeningen plaatsen bij de tekst van IJsewijn. Inderdaad is in heel wat internationale congressen de werktaal het Engels. Maar waar heeft men de feed back over de kwaliteit van de communicatie? Deelnemers aan zulke congressen zullen zelden willen (of durven) bekennen dat zij een groot deel van de inhoud van de referaten hebben gemist, omdat ze de taal niet voldoende meester waren. Ze hebben tenslotte vaak veel geld neergeteld (of laten neertellen) om aan zo'n congres deel te kunnen nemen. Ik weet uit ervaring – als leraar Engels n.b. – dat een referaat in het Engels volgen geen sinecure is.
Mijn collega's in de avondschool treden mij daarin bij. Eén van hen bekende: wanneer ik op Internet surf opteer ik toch meestal voor de Nederlandse taaloptie, want via die weg krijg ik reeds voldoende informatie... en het Engels blijft toch moeilijk. Ja, ook voor leraren Engels.

Radioprogamma's in Esperanto: een praktisch overzicht

Dit artikel heeft als doel een praktische handleiding te zijn voor diegenen die nog nooit een uitzending in het Esperanto heeft beluisterd en eens wil weten hoe deze te ontvangen en wat voor programma's er worden uitgezonden.

Programma's (weekoverzicht)

Maandag

15.30: PRT5 (Polen): nieuws, herhaling van het vrijdagavondprogramma.

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI (China): nieuws, reizen door China, brieven van onze luisteraars (26').

22.30: PRT5: nieuws, groeten van en aan onze luisteraars (25').

Dinsdag

15.30: PRT5: nieuws, herhaling van het maandagavondprogramma.

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, herhaling van het maandagprogramma.

22.30: PRT5: nieuws, persoverzicht van Esperanto-tijdschriften (25').

Woensdag

15.30: PRT5: nieuws, herhaling van het dinsdagavondprogramma.

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, cultureel programma, China vandaag (maatschappelijk programma) (26').

21.20: Vaticaan: religieuse overweging, alle kinderen zijn waardevol voor god (over ouders met ongewone kinderen) (14').

22.30: PRT5: nieuws, programma speciaal voor families (25').

Donderdag:

15.30: PRT5: nieuws, herhaling van het woensdagavondprogramma.

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, herhaling van het woensdagprogramma.

Vrijdag:

15.30: PRT5: nieuws, herhaling van het donderdagavondprogramma.

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, muzikaal programma (26').

22.30: PRT5: nieuws, mensen en hun problemen (in de maatschappij) (25').

Zaterdag:

15.30: PRT5: nieuws, Esperanto-expresse (berichten uit de Esperanto-wereld) (25').

16.05: RÖI (Oostenrijk): groeten van luisteraars in het Duits en Esperanto. (25')

21.00 (zomertijd 22.00): RAI Int.: korte berichten uit Italië, brieven van onze luisteraars (20').

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, Esperanto vooruit (berichten uit de Esperanto-wereld), literair programma, weekoverzicht (26').

21.30: RÖI: herhaling van 16.05.

22.30: PRT5: nieuws, brieven van onze luisteraars (25').

Zondag:

09.05: RÖI: groeten van luisteraars in het Duits en Esperanto (25').

15.30: PRT5: nieuws, herhaling van het zaterdagavondprogramma.

15.05: RÖI: herhaling van 09.05.

16.00: RÖI: nieuws, Esperanto-beweging in Oostenrijk, brieven van onze luisteraars (29').

20.30 (zomertijd 21.30): Cuba: nieuws, Esperanto in Cuba en Latijns-Amerika (30').

21.00 (zomertijd 22.00): ĈRI: nieuws, herhaling van het zaterdagprogramma.

21.20: Vaticaan: religieuse overweging, nieuws uit de wereld, brieven van onze luisteraars (10', ook op feestdagen).

22.30: PRT5: nieuws, herhaling van het zaterdagmiddagprogramma.

23.30 (zomertijd 0.30): Cuba: idem als om 20.30.

Ontvangst:

via middengolf (MG, MW, OM): kHz (meter)

Vaticaan:

woensdag: 1611 (186), te ontvangen met een goed toestel.

zondag en feestdagen: 1530 (196), op elk toestel te ontvangen, naast Radio Vlaanderen Int.

via korte golf (KG, SW, KW, OC): kHz (meter)

ĈRI (China) 9900 (30), soms goed te ontvangen.

Radio Havano (Cuba) 13715 (22), goede ontvangst is uitzonderlijk.

RAI Int. (Italië) 6015 (50) (winter) en 9755 (31) (zomer), over het algemeen voldoende.

RÖI (Oostenrijk) 6155 (49), goede ontvangst.

PRT5 (Polen)

15.30: 7145 (42), 7285 (41), allebei voldoende

22.30: 6035 (50), 7270 (41), alleen voldoende met gevoelige korte-golf-ontvanger.

Vaticaan:

woensdag: 6185 (48, 5), goede ontvangst

zondag en feestdagen: 5882 (51), goede ont-

Stafeto – een bijdrage aan de Esperantoliteratuur

Eén van de volgende dagen rolt een nieuw boek in Stafeto-reeks van de Vlaamse Esperantobond van de persen: *Tri rakontoj pri la Miljara Paco*. Twee andere nieuwe titels zullen kort daarna volgen: *Sur Parnaso*, een poëziebundel van Timothy Brian Carr en *Konto de l' vivo*, vier theaterstukken van Paul Gubbins. Dat boek ontleent zijn titel aan het eerste stuk in twee bedrijven. De andere stukken zijn eenakters: *Bela la mateno, Lunĉo ĉe Lucinda* en *Hotelo de l' teatro*. Met deze drie werken krijgt de uitgaveactiviteit van de Vlaamse Esperantobond een nieuw elan, die niet in het minst in de hand wordt gewerkt door het feit dat de bond een nieuwe werkkracht, speciaal om de uitgaven te verzorgen, heeft kunnen aantrekken.

Tri rakontoj pri la Miljara Paco behelst drie verhalen over het imaginaire keizerrijk Juglando en zijn buurlanden. Er heerst vrede, maar uit de verhalen blijkt dat die vrede lang niet evident en zelfs onbedreigd is. In het eerste verhaal is een „diplomatiek incident" tussen de keizer van Juglando en de koning van Dalfunto de start voor spionage en diplomatiek ontmijnen van een kruitvat. In het tweede verhaal vormt vooral de militaire adel die hun eigen eer en hun oorlogje spelen te serieus nemen, de dreiging. In het derde verhaal is een troonopvolgingskwestie aanleiding tot een bijna fatale botsing.

Vooral het derde verhaal, waarin een uit een andere wereld aangewaaide vreemdeling, mee de hoofdrol speelt, drukt zijn stempel op de aard van het hele werk. Het doet sterk denken aan Gullivers Reizen van Jonathan Swift. Miljara Paco is gekenmerkt door eenzelfde vlotte, gemakkelijk leesbare stijl. Met dit werk wordt alweer een nieuw genre aan de reeds uitgebreide Esperantoliteratuur toegevoegd.

Het mag duidelijk zijn dat hoewel er enig risico aan verbonden is, het uitgeven van boeken een belangrijke activiteit is, niet alleen om het culturele terrein te verrijken, maar ook om het financiële draagvlak te vergroten.

Om het risico van zijn eigen uitgaven te beperken, heeft de Vlaamse Esperantobond een boekenclub opgericht: *Librorondo Stafeto*. Leden van deze club deponeren 1000,– BEF bij de Vlaamse Esperantobond. In ruil ontvangen zij nog voor een nieuw werk op de boekenmarkt komt, een exemplaar van elke nieuwe uitgave. Dat kunnen zij rustig inkijken. Besluiten zij het boek aan te kopen dan ontvangen zij een korting van 16,6 % op de vastgestelde uitgifte prijs. Zij kunnen ook opteren om drie exemplaren van het boek af te nemen. In dat geval kunnen zij een korting tot 40 % op de uitgifteprijs bekomen. Wensen zij het boek niet aan te kopen, dan sturen zij het gewoon na zeven dagen terug. Behalve de korting krijgen Stafeto-leden nog een ander extraatje: zij betalen geen verzendingskosten.

Als lid van de *Librorondo Stafeto* wordt men dus niet alleen op de hoogte gehouden van de uitgaveactiviteiten van de Vlaamse Esperantobond, men ontvangt ook een fikse restorno op het ingelegde geld en... men heeft altijd een geschikt cadeau achter de hand om te schenken aan een correspondentievriend, een onverwachte gast of een verwennende gastvrouw.

Wil je toetreden tot de Librorondo Stafeto, vraag dan nadere informatie op het secretariaat van de Vlaamse Esperantobond, Esperantohuis, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen.

---

vangst
via satelliet:
Hot Bird (13° oost):
RAI Int.: 11446 MHz (=frequentie TV-signaal), vertikale polarisatie, 7, 56MHz (frequentie geluidssignaal).
PRT5: 06.30, 15.30, 20.00: 11476 MHz, horizontale polarisatie, 7, 38 MHz.
Vaticaan: zondag: 10987 MHz, vertikale polarisatie, 7, 38 MHz.
ASTRA (19, 2° oost):
RÖI: 11141, 25 MHz, horizontale polarisatie. Geluid: 8, 10 MHz, digitaal, te vergelijken met de zender DAB-klassiek.
PRT5: 21.25-21.29 (nieuws): 11538 MHz, vertikale polarisatie, 7, 38 MHz. En op gelijk welk tijdstip via internet (audio): http: //www.wrn.org/stations/poland.html. (zie ook pagina 23)

Adressen

Ĉina Radio Int., Esperanto-fako, TJ-100866 Beijing, Ĉinio.
Radio Havano, Esperanto-fako, Poŝtkesto 6240, Kubo.
RAI Int., Esperanto-redakcio, C.P. 320 Centro Corr., I-00187 Roma, Italië.
Radio Öst. Int., Esperanto-redakcio, A-1136 Vieno, Aŭstrio.
PRT5, Esperanto-redakcio, Poŝtkesto 46, PL-00977 Varsovio, Pollando.
Radio Vatikano, Esperanto-redakcio, SCV-00120 Città del Vaticano.

JPVDD

Gent – La Progreso

Voor de tweede maal naar Educa van 11 tot 14 februari 1998

Het succes van twee jaar geleden spoorde *La Progreso* aan om, in naam van de Vlaamse Esperantobond, opnieuw deel te nemen aan de *Educa*-beurs te Gent. De beurs richt zich vooral tot onderwijzend personeel en presenteert didactisch materiaal van zeer uiteenlopende aard. Deze keer willen wij het accent leggen op de mogelijkheden tot corresponderen met scholen over de gehele wereld waar leerlingen Esperanto leren. Wie deelneemt zal een beroep kunnen doen op de vertaaldienst van *La Progreso*. Wij hopen op die manier belangstelling te wekken en het nut van een neutrale en gemakkelijk te leren plantaal aan te tonen.

Op woensdag 11 en donderdag 12 februari 1998 zal een werksessie worden georganiseerd onder het motto: „Taaloriënterend onderricht. Hoe via een plantaal met hoge propedeutische waarde (i.c. het Esperanto) sneller vreemde talen aanleren." Onderdelen van die werksessie zijn o.a.

- Experimenten en resultaten
- Praktische demonstratie van de directe methode* die werd ontwikkeld door de Roemeen, Andreo Cseh.
- Mogelijkheden tot corresponderen met scholen uit de gehele wereld."

Wie meer inlichtingen wil, of wie ideeen kan aandragen, materiaal ter beschikking heeft of persoonlijk hulp wil bieden, kan zich wenden tot *La Progreso*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gent (tel./fax: 09/230 16 77.)

* Andreo Cseh was een zeer actief Esperantoleraar tussen de twee wereldoorlogen. Tijdens zijn massacursussen werd hij geconfronteerd met een publiek van arbeiders met zeer uiteenlopende moedertalen die elkaar niet verstonden. De enige manier om hen te onderwijzen, was dus om uitsluitend de doeltaal, het Esperanto, te gebruiken. Deze aanpak is thans algemeen bekend en ingeburgerd in het taalonderwijs, maar was in die periode revolutionair te noemen. De impact van de methode op het onderwijs van het Esperanto is tot op de huidige dag zeer groot

Antwerpen – La Verda Stelo

Lezingencyclus over onze literatuur

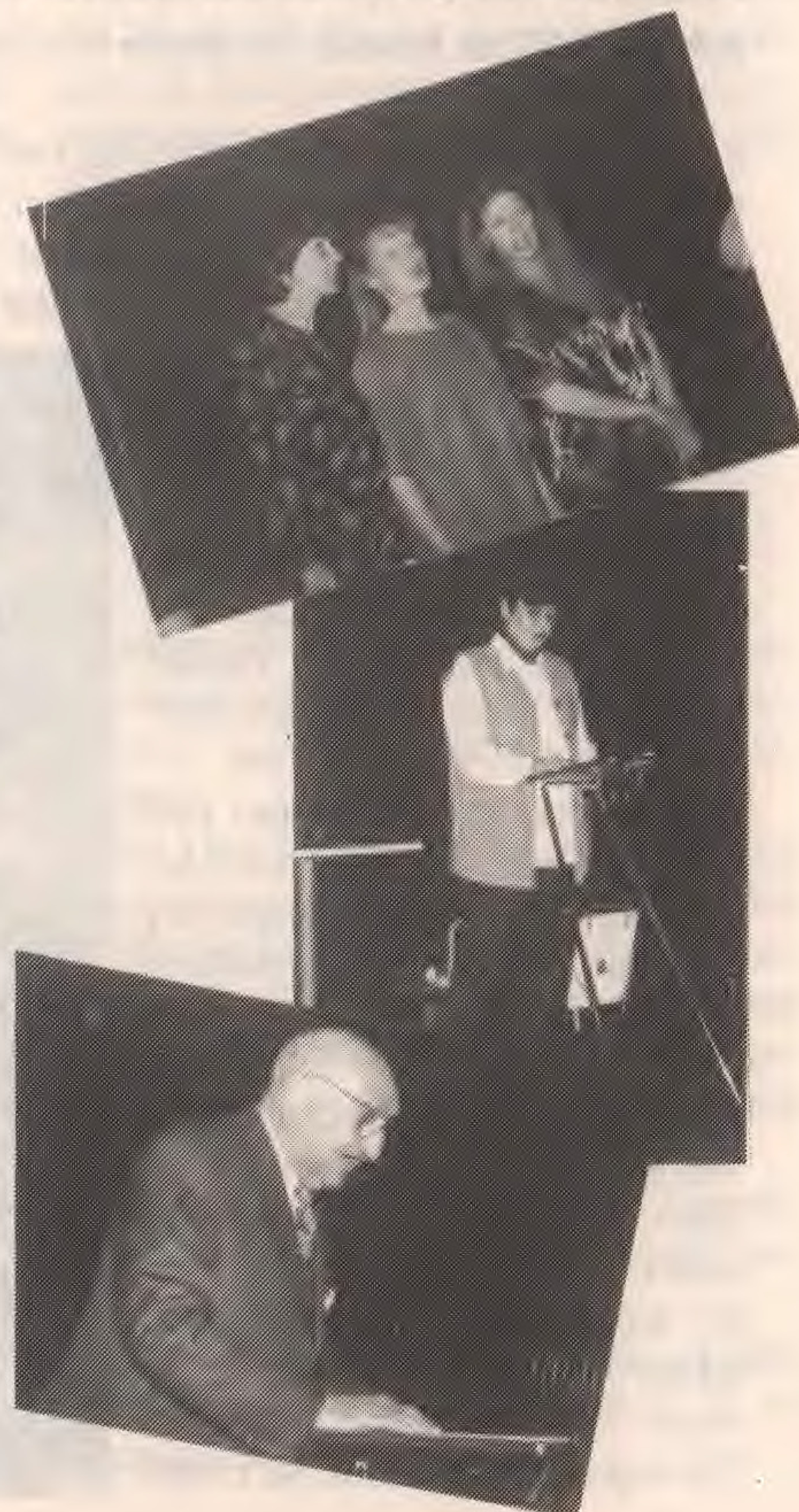
In een reeks van 5, eventueel 6, lezingen behandelt Chris Declerck in het lopende jaar onze auteurs, onze literatuur en de evolutie en beïnvloeding van onze taal door de literatuur. Wellicht is het niet mogelijk de inhoud van die lezingen strikt gescheiden te houden. Telkens zal ook de persoonlijkheid van enkele belangrijke auteurs worden belicht. Het programma ziet er ongeveer als volgt uit:

1. Eerste literaire pogingen. Van vertaling naar originele literatuur didactische poëzie, poëzie voor de beweging, pionierspoëzie, poëzie voor propaganda, idealisme en stimulatie.
   Russische auteurs, de eerste belangrijke verwezenlijkingen. De vroege romanciers.
2. Onze poëzie: uitblinkers en epigonen. De leidinggevende scholen (Boedapest, Schotland, Praag (Iltis), Iberisch schierleiland) en hun volgelingen. Pseudoscholen.
3. Grote romanciers. Belangrijke romans. Grote auteurs in de marge. Anecdotes.
4. Opvallende vertalers en interessante vertalingen. De toppers van de originele literatuur. Over essay en theater. Literatuur?
5. De nieuwe generatie. Onze jongste auteurs. Pseudoniemen. De lectuur.

Deze lezingencyclus overstijgt ruim het normale aanbod van ons clubprogramma. Daarom heten wij ook leden van andere clubs hartelijk welkom op deze cyclus. De preciese data kan u te gelegener tijd vinden onder ons clubprogramma.

De kwaliteit van de spreker grandeert een hoog inhoudelijk gehalte.

Een succesvol verjaardagsfeest

Wie er niet bij was, had ongelijk. Hiernaast enkele foto's van het succesvolle verjaardagsfeest van La Verda Stelo. *Natuurlijk kunnen foto's de feestelijke stemming die er hing op geen enkele manier weergeven.*

Leuven – Esperanto 2000

Week van de Internationale Vriendschap

Op zaterdag 21 februari 1998 gaan we feesten, ter gelegenheid van de *Semajno de Internacia Amikeco*. Wie er ooit was (en wie in België al twee jaar Esperanto kent was er ooit) weet dat deze dag weer een onvergetelijke ervaring zal worden.

We kunnen nu al verklappen dat de basisingrediënten er zeker zullen zijn. Een greep hieruit:

- vriendschapskaarten om naar buitenlandse correspondentievrienden te sturen, met „altijd prijs"-tombola
- een wandel(zoek)tocht,
- het overvloedige avondbuffet „naar believen" (dit jaar een extra verrassing), met het dessertbuffet,
- de gekende bar, zelfs met nog wat gelegenheidsglazen en -potten,
- een land wordt gepresenteerd,
- en een serieuze vergadering in de voormiddag wordt de aanloop naar dit alles. Ook kinderen en jongeren zullen aan hun trekken komen.

De prijs is gebleven zoals vroeger: helemaal gratis. Uiteraard vragen we wat voor het middageten en avondeten en ook de vriendschapskaarten zijn niet voor niks. Maar we blijven trouw aan onze principes:

- we vragen slechts het absolute minimum en
- niemand is tot iets verplicht (bv. wil je 's middags zelf boterhammen meebrengen, dan mag dat; ter plaatse kost het 60,– BEF).

De zaal is groot genoeg voor de verwachte 150 mensen. Zorg dat je erbij bent! Wil je de uitnodiging niet missen, geef dan nu een seintje aan Roger Goris (Rue Ménada 44, 1320 Hamme-Mille). Je krijgt dan zeker nr. 98/1 van *Esperanto 2000*, met een spetterend S.I.A.-gezelschapsspel en een persoonlijke uitnodiging. Laat Esperanto 2000 verwennen en verrassen!

De *Week van de Internationale Vriendschap* heeft plaats in Cultureel Centrum „De Romaanse Poort" Brusselsestraat 63, 3000 Leuven.

Noteer nu alvast

zaterdag 21 februari 1998

in Leuven

Week van de Internationale Vriendschap

Een organisatie van Esperanto 2000, afdeling van de Vlaamse Esperantobond.

BBC in de greep van het Esperanto

AA en RAC in komische serie met belangrijke rol voor het Esperanto

In het voorjaar van 1998 start op het drukst bekeken Britse televisiestation, BBC 1, een komische serie van zes afleveringen over twee bekende Britse organisaties, waarin tal van allusies op en zelfs het gebruik van het Esperanto zullen voorkomen.

De serie heet *The Last Salute*, en gaat over de vriendschappelijke rivaliteit tussen AA en RAC (zeg maar de Britse equivalenten van VAB en TW).

Beide verenigingen staan met hun technici hun pechhebbende leden op de autowegen bij. Eén van de verantwoordelijken van AA staat erop – tevergeefs – dat alle technici Esperanto zouden leren, want dat zal de wereld redden. Daarom zet hij zijn collega's aan Esperanto te leren.

Er wordt geregeld Esperanto gesproken in de serie... zij het vaak Esperanto met haar op. De regisseur, die met het Esperanto sympathiseert, werd bijgestaan door een ervaren Esperantospreker, wiens naam echter niet bekend werd gemaakt.

De uitzenddatum staat nog niet vast. In de loop van de winter... maar ongetwijfeld zal de serie door miljoenen mensen worden gevolgd. Daarenboven zullen er tal van vermeldingen over Esperanto in de kranten verschijnen als gevolg van deze serie.

Vlaamse kabelkijkers doen er goed aan een deugdelijk TV-blad te raadplegen en met argusogen de programmatie van BBC 1 in de gaten te houden.

Acteurs: Paul Bown (als harry Thorpe, een AA-technicus), Philip Jackson (als Leonard Spanwick, de Esperantofiele AA-inspecteur). Verder nog Brett Fancy (de RAC-rivaal van Thorpe), Claire Cox en Jo Unwin.

Acteur Paul Bown, op de foto op de moto wordt geconfronteerd met een superieur die een Esperanto-freak blijkt te zijn. Dat wordt spannend!

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 februari 1998. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden in de gegevensbank van INTERNET opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

De voertaal tijdens de bijeenkomsten van de clubs van de Vlaamse Esperantobond is de universele taal *Esperanto*. Mensen die het *Esperanto* niet machtig zijn, hebben recht op vertaling naar het Nederlands. Het hoofddoel van de vereniging is het verspreiden, propageren en beoefenen van de idee en de taal Esperanto.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 2 jan.: Geen vergadering – clublokaal gesloten!
vrijdag 9 jan.: Nieuwjaarsviering. We brengen een heildronk op 1998 en tonen de videoband van de jaarvergadering 1997. (Vooraf om 17.00 u. bestuursvergadering.)
vrijdag 16 jan.: Ed Borsboom (Nederland) spreekt over Andreo Cseh tijdens de tweede wereldoorlog (1939-1945).
vrijdag 23 jan.: Jaarvergadering: financieel verslag: een beeldverslag over onze activiteiten in 1997 en huldiging van de jubilarissen. We hebben geen mensen die al 90 jaar lid zijn, maar enkelen zijn toch al mooi op weg.
maandag 26 jan.: Start CURSUS in het Esperantohuis: 15 lessen van 9.45 tot 12.00 u. Prijs: 3000,– BEF. Inlichtingen en inschrijvingen: (03) 234 34 00.
vrijdag 30 jan.: Ulrich Brandenburg (Duitsland) spreekt over de Baltische staten. Voordracht met dia's.
vrijdag 6 feb.: Raoul Hounnake (Togo) is enkele maanden in Europa. Vandaag is hij bij ons te gast en verzorgt hij het programma.
zaterdag 7 feb.: Geleid bezoek aan het Provinciehuis van Antwerpen. Samenkomst vóór 10.00 u. aan het Provinciehuis, Koningin Elisabethlaan 22, 2018 Antwerpen. Duur: 2 u. Weer een activiteit waarop ook en vooral gezinnen zijn uitgenodigd.
vrijdag 13 feb.: Wat komt er allemaal kijken bij de uitgave van een boek. FEL-medewerker Jorg De Mulder geeft uitleg over zijn nieuwe job.
vrijdag 20 feb.: China: Ivo Durwael bezocht het land als toerist; Jorg De Mulder leefde en werkte er. Eén land door twee brillen.
vrijdag 27 feb.: Diny Driessens: Een jaar als student in Canada.
zaterdag 28 feb. en zondag 1 maart: Stoomcurus. Deze cursus is heel intensief en bedoeld voor mensen met uithoudingsvermogen.

NOTEER ALVAST
Vanaf maart start in ons clubprogramma een lezingenreeks over de Esperantoliteratuur. De reeks wordt verzorgd door Chris Declerck. nadere details kan je lezen in de rubriek Clubtribune.

BRUGGE
Paco kaj Justeco
Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden in voorkomend geval afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

donderdag 8 jan.: Geschiedenis van de filosofie door F. Roose; daarna leest iedereen een stukje literaire tekst of poëzie waarvan zij/hij erg houdt (max. 10 min.)

Paco kaj Justeco organiseert zelf geen cursussen meer, maar jeugdverenigingen en andere culturele verenigingen kunnen wel bij ons terecht ter ondersteuning als zij belangstelling hebben voor een lezing over Esperanto of zelf een cursus willen inrichten.

BRUSSEL
Esperantista Brusela Grupo
Ook in Brussel komen Esperantosprekers geregeld samen, zowel Nederlands- als Franstaligen. Onder hen zijn er ook enkele Europese ambtenaren, zodat wie echt een beeld van de mogelijkheden van de internationale taal wil krijgen, daar eens een kijkje moet gaan nemen. Jammer genoeg wordt het programma van de club slechts maandelijks vastgesteld en is het niet mogelijk een uitgebreid overzicht in *Horizontaal* te publiceren. De club komt wekelijks samen op woensdag van 18.30 tot 20.00 uur. Wetenschapstraat, (nabij metrosation Kunst/Wet. Voor nadere inlichtingen kan je terecht bij Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint Genesius-Rode, tel.: (02) 358 42 14.

zaterdag 17 jan.: Opening van het gloednieuwe Esperantohuis in Brussel. Zie p. 9 van dit nummer.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de dinsdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

vrijdag 30 jan.: Een week later dan gewoonlijk houden we de jaarvergadering van de Gentse Esperantogroep.
van 11 tot 14 feb.: Onze club treedt op als vertegenwoordiger van de Vlaamse Esperantobond op de Educa-beurs in Gent. Alle hulp en vooral goede ideeën zijn welkom. Voor nadere gegevens kan je de rubriek Clubtribune raadplegen.
vrijdag 27 feb.: Jacques Schram spreekt over diamanten en de diamantindustrie.
maart: Na de EDUCA-beurs zal een nieuwe Esperanto avondcursus in 10 lessen starten.

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET,
http://esperanto.agoranet.be/fel/nl/grupoj.html

HASSELT
Esperanto Hasselt
We vergaderen tweemaal per maand op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus „Spreken in Esperanto". Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

de redactie van Horizontaal gaf jammer genoeg verkeerde informatie door over ons Jaarfeest, dat niet op 12 maar op 16 december plaats had.

dinsdag 6 jan.: Algemene ledenvergadering met verkiezing van een nieuw bestuur.
dinsdag 20 jan.: Jan Bovendeerd brengt „Dialogen in het Esperanto".

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 15 jan.: Jaarvergadering. daarna bespreking van de „Kampanjo 2000" van UEA en andere zaken.
donderdag 19 feb.: Week van de Internationale Vriendschap: elke deelnemer spreekt over een vriend in het buitenland en brengt een briefkaart (met zegel) mee voor verzending.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof (vlakbij de Grote Markt), 8500 Kortrijk.
Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 of Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

maandag 26 jan.: De Gentenaar Willem Rasschaert aan het woord met als onderwerp: „Wereldreiziger Willems wonderbaarlijke waarnemingen".
zondag 22 feb.: Wij nodigen onze vrienden van Lille (Rijsel) uit voor een poëzienamiddag. Een kennismaking met elkaars grote poëzie. De aanwezigen wordt verzocht hun geliefkoosd gedicht mee te brengen. Pierre De Backer sluit het geheel af met accordeonmuziek. Daarna nog gezellig samenzijn met een natje en een droogje. Gelieve je komst aan te kondigen vóór zaterdag 21 feb.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

Elke woensdagavond vanaf 19 h30 tot 21h30: Avondcursus voor beginners.
woensdag 7 jan.: Laborvespero 2000
woensdag 14 jan.: Vespero 2000, onderwerp te bepalen
woensdag 21 jan.: Laborvespero 2000
woensdag 4 feb.: Laborvespero 2000
woensdag 11 feb.: Vespero 2000 , onderwerp te bepalen
woensdag 18 feb.: Laborvespero 2000
zaterdag 21 feb.: DAG: *Semajno de Internacia Amikeco* (zie onder Clubtribune) Alles: Cultureel Centrum „Romaanse poort", Brusselsestr. 63, 3000 Leuven

mi ♥ esperanton

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. (059) 80 85 17.

maandag 5 jan.: conversatieavond
donderdag 15 jan.: leesnamiddag
maandag 19 jan.: conversatieavond
donderdag 29 jan.: laasnamiddag
maandag 2 feb.: conversatieavond
donderdag 12 feb.: leesnamiddag
donderdag 16 feb.: conversatieavond

Nieuwe toekomst voor het Vanbiervlietfonds?

Dank zij enkele nieuwe medewerkers ziet het er naar uit dat het Esperanto-Fonds Vanbiervliet in de stadsbibliotheek van Kortrijk binnenkort weer optimaal zal functioneren.
De medewerkers en geïnteresseerden worden uitgenodigd op een bijeenkomst op zaterdag 17 januari 1998 om 10 u. 's morgens in het nieuwe Brusselse Esperanto-huis, Leopold II-laan 176 (metro Simonis). (Voor meer informatie over dit huis, zie elders in dit nummer.)
Roland ROTSAERT, Visspaanstraat 97, B-8000 BRUGGE

De eerste Esperanto CD-rom, uitgegeven door Germana Esperanto Asocio (GEA), nu reeds verkrijgbaar in de boekhandel van de Vlaamse Esperantobond.
Prijs: 600,– BEF + verzendingskosten.

Nadere gegevens, zie p. 23.

Contactadressen van groepen

AALST *La Pioniro,* H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (035) 601 54 73.
ANTWERPEN *La Verda Stelo,* p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00. — *Progressief Esperanto Forum,* Jacques Schram, Hof ter Bekestraat 49, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 86 02.
BERINGEN T. Geerdens, Schomstraat 53, B-3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: (050) 35 49 35.
BRUSSEL E. Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (0570) 61 83 04.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen. — *NUFARO* Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: (050) 577 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30 — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (024) 355 15 05. — *NEJ-sekcio* Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — *Merkurio* P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 45 13 29.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg,* M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; — D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Koop geen nieuwe computer zonder geluidskaart!
Toen ik tijdens de voorbije maanden aan het uitkijken was naar een nieuwe PC, was ik van mening dat ik met de ,multimedia'-mogelijkheden die tegenwoordig aangeprezen worden niets kon aanvangen en dat een geluidskaart en de erbij horende boxen alleen maar geldverspilling waren.
Ondertussen heb ik mijn nieuwe computer en ik ben heel gelukkig dat hij toch geluid kan afspelen (ik wilde het wel niet, maar het werd er standaard bijgeleverd). Wat is er gebeurd? De Esperanto-uitzendingen van de Poolse radio zijn sinds oktober ook via Internet Audio te beluisteren (http://www.wrn.org/stations/poland.html). Een proef heeft mij onmiddellijk overtuigd: in vergelijking met de korte-golfuitzendingen, die slechts moeizaam en op oncomfortable uren te ontvangen zijn, is de Internet-ontvangst een ware verademing. De uitzendingen kunnen op elk ogenblik beluisterd worden en hebben de kwaliteit van de vertrouwde FM-zenders. De duur is slechts vier minuten, maar dat is voldoende voor het belangrijkste Poolse, wereld- en Esperantonieuws van de dag.
Voor wie een Internet-aansluiting heeft, is er geen bijkomende kost of inspanning: het programma kan gedownload worden tijdens het versturen van de post of het netsurfen en achteraf beluisterd worden. Wie zelf geen aansluiting heeft, kan aan iemand anders vragen om af en toe een kopie te bezorgen en die dan op de eigen computer (met geluidsmogelijkheden) beluisteren of overzetten op cassette. RR

mi ♥ esperanton

Duitse Esperantobond (GEA) brengt CD-Rom op de markt
Daarmee zorgt GEA voor een primeur op de Esperantomarkt. Op de CD-rom vind je 6 u. muziek en 12 uur tekst, korte filmpjes en informatie over Esperanto.
Inhoud: de taal, cursus, grammatica, woordenboeken, muziek, radio, organizaties, evenementen, tijdschriften, bibliotheek, boekhandels, Internet...
Men heeft minimum een 486/66 computer met Windows 3.x of Windows 95 nodig. Verder een Soundblaster-compatibele geluidskaart en natuurlijk een CD-lezer.